

Nr 66.

Ankom till riksdagens kansli den 28 april 1936 kl. 3 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om viss ändring i bestämmelserna rörande statens sekundärlånefond för jordbrukare.

(2:a avd.)

I en inom första kammaren väckt, till jordbruksutskottet hänvisad motion, nr 81, av herr *Larsson, Johan*, har hemställts, att riksdagen ville besluta sådan ändring i kungl. kungörelsen den 7 juni 1935 angående statens sekundärlånefond för jordbrukare, att sparbanker i större utsträckning komme att anlitas såsom låneförmedlare, därvid beslutanderätten angående frågan, vilka sparbanker, som skulle anlitas, för vinnande av större smidighet borde läggas hos lånenämnden och icke såsom för närvarande hos Kungl. Maj:t.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för denna framställning, hänvisas till motionen.

Utskottet har i vederbörlig ordning införskaffat yttranden över motionen från sparbanksinspektionen och lånenämnden för sekundär jordbrukskredit.

Enligt 4 § kungörelsen den 7 juni 1935 (nr 276) angående statens sekundärlånefond för jordbrukare må såsom *låneförmedlare* anlitas hypoteksföreningar och centralkassor för jordbrukskredit samt de ytterligare krediträttningar, som Konungen kan finna skäl bestämma.

Sparbanksinspektionen har i ärendet anført följande.

»Då sparbanksinspektionen på sin tid avgav utlåtande över jordbrukskreditutredningens förslag i fråga om sekundärlån till jordbrukare, uttalade inspektionen farhågor för att den föreslagna långivningen skulle kunna bliva till nackdel för landets sparbanker. Enligt vad motionären upplyser, hava dessa farhågor blivit besannade. Enär sparbank icke fungerat såsom låneförmedlare, lär nämligen primärlån hava överflyttats från sparbank till hypoteksförening eller centralkassa, genom vilkens förmedling låntagaren erhållit sekundärlån. En sådan överflyttning torde icke hava varit av statsmakterna avsedd vid antagandet av bestämmelserna om sekundärlån. Enligt sparbanksinspektionens mening böra till förekommande av här påtalade olägenheter — i anslutning till vad som förutsättes i gällande förordning — även sparbankerna anlitas såsom låneförmedlare.

Vid bestämmandet av vilka sparbanker som böra anlitas såsom låneförmedlare böra framförallt sådana sparbanker komma i fråga, som med avseende å organisatoriska och andra förhållanden finnas särskilt lämpliga att handhava förevarande verksamhet.

Huruvida någon fördel är att vinna genom att, såsom motionären föreslagit, beslutanderätten beträffande utseende av låneförmedlare överflyttas från Kungl. Maj:t till sekundärlånenämnden, anser sparbanksinspektionen vara tvivelaktigt. De av motionären berörda missförhållandena synas mest effektivt kunna rättas genom att Kungl. Maj:t vidtager åtgärder i syfte att, efter lånenämndens hörande, utse erforderligt antal sparbanker till förmedlare av sekundärlån.»

Lånenämnden för sekundär jordbrukskredit har åberopat innehållet uti ett den 19 februari 1936 avgivet utlåtande över framställning från Örebro sparbank om förordnande att vara låneförmedlare. Utlåtandet lyder:

»Frågan huruvida andra kreditinrättningar än hypoteksföreningar och centralkassor för jordbrukskredit borde anlitas såsom låneförmedlare inom sekundärlånerörelsen har redan på ett tidigt stadium varit föremål för övervägande inom lånenämnden. Nämnden har därvid ansett, att denna fråga icke borde upptagas till slutlig prövning förrän närmare erfarenheter av lånerörelsen vunnits. Verksamheten har, sedan det förberedande organisationsarbetet avslutats, enligt nämndens mening ännu pågått alltför kort tid för att giva tillräcklig ledning vid ett bedömande av ifrågavarande spörsmål. Nämnden, som har för avsikt att inom någon tid upptaga frågan till allsidig prövning, anser anlåtandet av ytterligare låneförmedlare först böra ske efter en under beaktande av vunna erfarenheter på förhand uppgjord plan.

Den lokala organisationen bör givetvis ej göras vidlyftigare än som betingas av behovet. Härutinnan må anmärkas att lånerörelsens nuvarande organisation omfattar hela landet, och behovet av sekundärkredit bland jordbrukarna synes tillsvidare kunna tillgodoses genom densamma. I detta sammanhang må anmärkas, att antalet sparbanker, som kunna tänkas önska ifrågakomma såsom låneförmedlare, är mycket stort, varjämte erinras därom att hos var och en av de såsom låneförmedlare antagna sparbankerna skola utses ombud dels enligt 9 § och dels enligt 12 § av lånekungörelsen den 7 juni 1935 (nr 276).

På grund av vad ovan anförts hemställer lånenämnden, att föreliggande framställning från styrelsen för Örebro sparbank icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd.»

I sitt yttrande till utskottet har lånenämnden anført:

»Nämnden har nyligen haft anledning att taga ställning till spörsmålet, huruvida och i vad mån sparbanker borde anlitas såsom låneförmedlare. Sålunda har nämnden den 19 februari 1936 avgivet av Kungl. Maj:t infortrat utlåtande med anledning av framställning från *Örebro sparbank* om förordnande att vara låneförmedlare. Avskrift av berörda utlåtande bifogas. Nämnden finner sig alltjämt kunna såsom sin uppfattning i ämnet åberopa vad i utlåtandet anförts, och finner anledning ej föreligga att förorda någon ändring av i ämnet gällande föreskrifter.

Vad motionären anført därom, att hos sparbankerna placerade primärkrediter komme att genom de nuvarande låneförmedlarnas åtgöranden överflyttas till dessa i samband med sekundärlånets beviljande, även om sparbankskrediterna erkändes vara betryggande placerade, överensstämmer icke med lånenämndens inställning till hithörande frågor. Lånenämnden har ej genom instruktioner eller på annat sätt verkat för att hos sparbankerna väl placerade primärlån skola överflyttas till låneförmedlarna. Lånenämnden anser emellertid önskvärt att fastighetskrediterna i samband med sekundärlånens bevil-

jande såvitt möjligt ordnas så, att primärkrediten ej splittras på för många händer. Det har därför i ett eller annat fall kunnat inträffa, att sparbanks- eller andra lån i samband med sekundärlånets utlämnande komma att inlösas såsom ett led i en dylik strävan. Ifråga om sparbankslån, som löpa med hög ränta och med i övrigt ofördelaktiga betalningsvillkor, torde intet vara att erinra mot att en konvertering i viss utsträckning sker av dylika lån i samband med sekundärlånets beviljande. En dylik åtgärd ligger ju i låntagarens eget intresse och företages av honom för att öka utsikterna att i fortsättningen kunna reda sig utan att från låneförmedlarens sida någon påverkan i denna riktning äger rum.»

Enligt vad utskottet under hand inhämtat, har Örebro sparbanks omfördälda framställning ännu icke varit föremål för Kungl. Maj:ts slutliga prövning.

Vid inrättandet av statens sekundärlånefond för jordbrukare uttalade utskottet (utlåtande nr 71/1935), att såsom låneförmedlare utöver hypoteks-föreningar och centralkassor för jordbrukskredit borde anlitas företrädesvis sparbanker. Någon sådan låneförmedlare har ännu icke blivit utsedd. Såsom framgår av utredningen i ärendet, har sekundärlånegivningen inverkan på sparbankernas kreditgivning såtillvida att jordbrukare, som önska placera sina fastighetslån i en och samma kreditinrättning, icke kunna få sitt lånebehov fyllt genom sparbank. Om icke sparbanker medgivas att förmedla ifrågavarande statliga sekundärlån, kan följden lätt bliva, att primärlån i viss utsträckning överflyttas från sparbanker till förmedlare av sekundärlån. En dylik utveckling torde varken vara avsedd eller önskvärd. Någon invändning mot sparbankernas lämplighet i och för sig såsom låneförmedlare torde icke heller kunna anföras. I vissa län torde det dessutom förhålla sig så att hypoteksföreningarna och centralkassorna icke fått den utveckling, att de komma att tillfredsställande betjäna jordbrukarna. Å andra sidan bör givetvis icke den lokala organisationen för statens sekundärlånerörelse göras vidlyftigare än som betingas av behovet. Organisationens utvidgning till att omfatta sparbanker torde därför böra ske efter viss plan, såsom framhållits av lånenämnden för sekundär jordbrukskredit.

Enligt vad lånenämnden meddelat, har nämnden för avsikt att upptaga frågan om sparbankernas anlåtande till allsidig prövning. I avvaktan på resultatet av lånenämndens utredning anser sig utskottet icke nu böra tillstyrka ytterligare åtgärd i frågan.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att motionen I: 81 icke må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 27 april 1936.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 61.

Utskottet.